

Eppen akkor ébredt föl a számadó s látta, hogy a bojtár emmi ad a lihegő Pulinak.

No — gondolta — ezeknek amíg én aludtam, sok szaladgálása lehetett a tereléssel, adok hát a bojtárnak egy pipa dohányt!

Adott is!

Alighogy a bojtár megtölte a pipáját, megjött a faluból a gazda.

No — gondolta a gazda, — derék egy ember ez az én számadóm, mindig ébren találok, adok hát neki egy szivart!

Adott is!

A Szamár, aki az egész dolgot elejétől kezdve látta, azt gondolta magában, hogyha ő megmondja a valóságot, a gazda majd igen-igen meg fogja jutalmazni az igazmondásért. Elkialtotta magát nagy hangosan:

— Botot a lustának, botot!

No — gondolta a gazda, — ha már a botot emlegeted, majd adok én neked a füled közé!

Adott is!

(Bartók József.)

Az igazlelkűség.

Napjainkban egyre többen akadnak, akik minden különösebb lelkifurdalás nélkül folyamodnak kisebb-nagyobb mentő hazugságokhoz és pedig nemcsak akkor, mikor különösen megszorulnak, hanem bármikor is, ha ezáltal kisebbfajta zaklatástól vagy kellemetlenségtől szabadulhatnak.

Természetesen valamennyien az igazság hívei ezek mindaddig, míg kellemetlen következmények nélkül meg lehet mondani az igazat. Különösen akkor valljuk magunkat szívesen az igazmondás hívének, ha valakinek alaposan odamondhatunk; de mihelyt a szókimondó őszinteség nagy ütközéseket vagy fájdalmakat okozhat, akkor a legtöbb ember époly természetesen és szükségesnek találja a hazugságot, mint előbb az igazmondást.

Honnan van az, hogy az igazán jellemes emberek minden időben annyira utálták a hazugságot? Honnan van az, hogy Aristeide még tréfából sem akart hazudni? Igaz, úgylátszik Hamlet mélyértelmű mondása: „Légy őszinte magaddal szemben, s oly biztos, mint a nap után jó az éjtszaka, hogy másokkal szemben sem tudsz hazug lenni“. Ez a kijelentés érthetővé teszi azt, miért zavarja meg a hazugság az ember egész lelki életét. Aki hazudik, az önmagát is ámítani fogja, hogy könnyebben tudjon másokat is ámítani; öntudatlanul elidegenedik saját legjobb tudásától és lelkiismeretétől. Az is közismert dolog, hogy a hazugság egy-kettőre önámításra vezet, s ezt csak egy lépés választja el a bűnös csalástól; ebből nyilvánvaló, mikép züllesztí szét a hazudozás a lelki életet.

A hazugság legtöbbször az emberektől való félelemből ered és ezért akarategyöngösesre, meg gyávaaságra vezet.

Tudnunk kell, hogy kivételt nem ismerő igazmondáson épülhet fel a kölcsönös bizalom. Ha tudom valakiról, hogy kivételeket szokott tenni, sohasem lehetek biztos abban, hogy most velem szemben nem a hazugságot tartja-e helyénvalónak, már akár számításból, akár más tekintetből. S egy kivétel egyengeti útját a másoknak.

Az igazmondás azonban egyáltalában nem jelenti a kíméletlenséget. Némelyek abban a hiszembben vannak, hogy az igazmondás jelképe a pokróc. Nem, sőt — ahol sok őszinteség van, sok szeretetnek is kell lennie. Csakhogy a szeretetnek nem az a rendeltetése, hogy gyöngítse az igazságot, hanem az, hogy erősítse az embert, azaz olyan lelki állapotba hozza, amelyben el tudja viselni az igazságot.

A tiszta igazmondás a jellemesség jelképe, s azért elválaszthatatlan tőle a szenvedés királyi útja, melyet ebben az életben következetes jellem el nem kerülhet.

— Nagyobbaknak. —

— A nemzeti összetartás. —

A has és a végtagok.

A has ellen pártot ütöttek a tagok, mondván, hogy csak hever, s ők izzadnak. Mégis amit gyűjtenek, azt egyedül ő eszi meg, sem kéz, sem láb annak több hasznát nem veszi.

„Én mint strázsa reggel, — mond a szem — felkelek, vigyázok egész nap, nyugalmat nem lelek. A hajtól a talpig mindenre gondolok. Ha valami bajt látok, azt előre megmondom.“

„Én is — felel a száj — soha meg nem állok, intek, dorgálódzom s estig kiabállok. A kéz s lábak — ámbár hozzám képest nagyok, — mégis pártfogójuk s tudoruk én vagyok. Megsértik a lábat, főt, kezet vagy bokát, ők nem tudnak szólni, én kérdem az okát.“

„Én sokszor éjjel is — mond a fül — hallgatok, nappal nem heverek, tudjátok magatok.“

A kéz egy óránál tovább szónokolt, mondá, hogy együtt sem érnek többet nála, hogy az ő munkája látszik a határon, ő kaszál, ő gyűjt s kapál egész nyáron.

„Hát én? — felel a láb — én hordlak titeket, tíz mérföldre egy nap viszlek benneteket. Megvallom, kollégák, eluntam már várni, hogy mondjátok végre: a fejen kéne már járni. De mivel dolgoztok, nincs panaszom rátok, az egy hasban, mint ti, én is hibát látok. S a jó has szolgálja nem is fogok lenni, ha tetszik, ne adjunk neki többé enni!“